

ROZWÓJ MOWY DZIECKA – KILKA CENNYCH WSKAZÓWEK

CZYM JEST MOWA

Mowa jest podstawowym narzędziem porozumiewania się między ludźmi. Jest jednym z najważniejszych aspektów funkcjonowania w społeczeństwie, nie jest umiejętnością wrodzoną. Nabywamy ją poprzez interakcje z innymi osobami. Wady wymowy opóźniają rozwój umysłowy oraz kształtują pewne ujemne cechy osobowości, takie jak nieśmiałość, zamykanie się w sobie, poczucie mniejszej wartości. W dużym stopniu powodują również trudności w nauce, a niekiedy wręcz ją uniemożliwiają.

KIEDY DO LOGOPEDY?

Często nie uświadamiamy sobie tego, że dziecko ma wadę wymowy. Osluchanie z wymową dziecka powoduje, że nawet jeśli mowa jest zniekształcona, to uważamy ją za prawidłową. Czasem rodzice, którzy wiedzą, że ich dziecko mówi nieprawidłowo, cierpliwie czekają, aż „z tego wyrośnie”. Jednak trudności w wymowie, jeśli nie są usunięte w porę, utrwalają się i z czasem stają się wadami wymowy.

Dlatego warto aby każdy rodzic zapoznał się z normami rozwoju mowy, czyli na jakim etapie pojawiają się w rozwoju poszczególne głoski i do jakiego typu „błędów” dziecko ma prawo na swoim etapie rozwoju. Tutaj należy pamiętać, że każde dziecko rozwija się w swoim indywidualnym tempie i jego rozwój również.

Do logopedy należy udać się gdy:

- dziecko (do końca 12 miesiąca) rzadko gaworzy, nie kieruje wzroku za twarzą rodzica, nie wykonuje czynności naśladowczych np. pa, pa... często, jednostajnie i długo płacze;
- dziecko (do końca 24 miesiąca) unika kontaktu wzrokowego, nie wypowiada prostych słów np. mama, tata, daj, nie rozumie prostych poleceń np. zrób pa, pa, nie naśladuje dźwięków z otoczenia;
- dziecko (do końca 36 miesiąca) nie nazywa podstawowych przedmiotów, które go otaczają, nie wypowiada prostych zdań, złożonych z dwóch, trzech wyrazów, nie potrafi skupić uwagi podczas czytania czy opowiadania prostych historyjek, mowa jest niewyraźna, rozumiała tylko dla najbliższego otoczenia;
- dziecko (na każdym etapie wiekowym) podczas artykulacji wsuwa język między zęby, jest to wada, która się nie wycofa samoistnie, a w przyszłości może spowodować seplenienie;
- zauważamy zmiany anatomiczne w budowie narządów mowy;
- istnieją wątpliwości czy dziecko dobrze słyszy;
- dziecko nawykowo mówi przez nos;

- dziecko po ukończeniu 4 r. ż. zamienia głoski dźwięczne na bezdźwięczne: „d” na „t” (np. zamiast dom mówi tom), „w” na „f” (zamiast woda mówi fota), „g” na „k” (zamiast głowa mówi kłowa), „b” na „p” (zamiast buty mówi puty); dziecko pod koniec 3 r. ż. nie wymawia którejkolwiek z samogłosek ustnych: a, o, u, e, i, y;
- dziecko zniekształca głoski, np. wymawia „r” gardłowo.
- dziecko wyraźnie jąka się (miewa częste blokady i uporczywe powtarzanie jakiejś głoski lub utrudniony start mowy);

JAK STYMULOWAĆ ROZWÓJ JĘZYKOWY DZIECKA

Stymulacja rozwoju mowy powinna odbywać się od pierwszych dni życia dziecka i obejmować: czynności artykulacyjne, zdolność naśladowania i rozumienia oraz zachowania społeczne warunkujące pojawienie się języka. Należy więc:

- często mówić do dziecka wyraźnie językiem dorosłych, używając prostych zdań. Możemy do tego wykorzystywać różne sytuacje domowe np. podczas gotowania „mama gotuje zupkę”;
- dbać o prawidłowe żucie, gryzienie i połykanie;
- karmić dziecko piersią, (jeśli to tylko możliwe), a potem łyżeczką. Ssanie piersi jest znakomitym ćwiczeniem aparatu artykulacyjnego. Należy również ograniczyć używanie smoczka, wprowadzać pokarmy o twardej konsystencji (marchewkę, jabłko, skórki od chleba), gdy tylko zaczynają się wyrzynać ząbki;
- zwracać uwagę na odgłosy codziennego życia i poszukiwać razem z dzieckiem źródeł dźwięku, kształcąc w ten sposób jego uwagę słuchową;
- nie wymagać mówienia, czy powtarzania, gdy dziecko nie jest do tego gotowe;
- wprowadzać wyrazy dźwiękonaśladowcze np. kotek miauczy – miauu, miauu,
piesek szczeka – hau, hau
- uczyć wierszyków i rymowanek, zabaw paluszkowych np.: idzie rak nieborak, sroczka kaszkę warzyła, idzie myszka, itp.;
- zadawać proste pytania i oczekiwać na nie odpowiedzi. Jeśli dziecko nie odpowiada, samemu w prosty sposób odpowiadać;
- stosować ćwiczenia oddechowe: dmuchanie baniek mydlanych, dmuchanie na lekkie przedmioty, dmuchanie na wiatraczki, granie na prostych instrumentach muzycznych typu trąbka, flet, zdmuchiwanie świeczki, picie i dmuchanie przez słomkę, nadmuchiwanie baloników itp.

- wprowadzać proste ćwiczenia gimnastyki buzi i języka w formie zabawy np: buziaki dla mamy, oblizywanie się jak miś po zjedzeniu miodu (przy szeroko otwartej buzi), koniki, sięganie językiem do nosa, do brody, do prawego ucha, do lewego ucha, liczeni ząbków językiem, parskanie itp.;
- wspólnie czytać bajki i opowiadać je, wskazywać na znajdujące się na ilustracjach przedmioty, podając ich nazwy oraz cechy przedmiotów (zwłaszcza takie, jak wielkość, kolor i cechy osób);
- śpiewać dziecku i razem z dzieckiem. Słuchać płyt z muzyką dziecięcą i śpiewać razem z nim;
- należy ograniczyć oglądanie telewizji oraz nie zostawiać włączonego telewizora, jeżeli nikt go nie ogląda;
- rysować i malować z dzieckiem podczas opowiadania, gdyż ilustrowanie opowiadań ułatwia dziecku rozumienie;
- dbać o mocną więź emocjonalną: głaskać, przytulać chwalić dziecko, zachęcać to do kontaktów werbalnych.
- dbać o prawidłowy rozwój ruchowy, zachęcając do biegania, wspinania się po drabinkach, jazdy na hulajnodze, rowerze, rolkach. Usprawniać motorykę palców, poprzez naklejanie wydzieranie, lepienie z plasteliny, rysowanie, malowanie.

Opracowała: Agnieszka Starzecka-Huk

logopeda

Literatura:

G. Demel, Wady wymowy, PZWL, Warszawa 1974

G. Demel, Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola, WSiP, Warszawa 1994

E. Minczakiewicz, Logopedia, WSiP, Warszawa

I. Styczek, Logopedia, PWN, Warszawa 1983